

**ДЭЛХИЙН УЛС ОРНУУДЫН ХҮН АМЫН ТООГ ПАРЛАМЕНТЫН ГИШҮҮДИЙН
ТООНД ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ БОЛОН ХОЛБООНЫ УЛСУУДЫН
ПАРЛАМЕНТЫН ТАНХИМЫН ТОО**

Г.Билгээ, Б.Ариунжаргал

**1. ДЭЛХИЙН УЛС ОРНУУДЫН ХҮН АМЫН ТООГ ПАРЛАМЕНТЫН ГИШҮҮДИЙН ТООНД
ХАРЬЦУУЛСАН БАЙДАЛ**

Энэхүү мэдээлэл лавлагаанд нийт 191 улс орныг хамруулсан бөгөөд тухайн улсын хүн амын тоог парламентын танхимын гишүүний тоонд (үүнд нэг танхимтай парламентын гишүүдийн тоо, эсвэл хоёр танхимтай парламентын хувьд доод танхимын гишүүдийн тоог баримталсан) харьцуулан гаргасан.

Үүнээс үзэхэд Сан-Марино (500), Науру (800), Монако (1.300), Палау (1.300), Лихтенштейн (1.400), Маршаллын арлууд (1.900) зэрэг орны парламентын гишүүн нь хамгийн цөөхөн иргэнийг төлөөлөн ажилладаг бол Энэтхэг* (2.146.800), АНУ* (711.300), Этиоп* (707.100), Исланд (503.200) зэрэг орны парламентын гишүүн нь хамгийн олон иргэнийг төлөөлөн ажилладаг байна.

Парламентын 1 гишүүний төлөөлж буй хүн амын тоог авч үзвэл нийт улс орны 33 хувь нь 20.001-40.000 хүртэл иргэнийг төлөөлөн ажиллаж байна. Тухайлбал Монгол Улсын Их Хурлын нэг гишүүн нь 39.474 иргэнийг төлөөлдөг байна.

Хүснэгт 1. Парламентын 1 гишүүний төлөөлж буй хүн амын тоо

<i>Парламентын 1 гишүүний төлөөлж буй хүн амын тоо</i>	<i>Улс орны тоо</i>	<i>Нийт орноос эзлэх хувь</i>	<i>Улс орнууд</i>
10.000 хүртэл	34	18	Андорра, Антигуа ба Барбуда, Багамын арлууд, Барбадос, Белиз, Бруней, Вануату, Гайана, Гренада, Доминик, Кабо-Верде, Кипр, Кирибати, Лихтенштейн, Люксембург, Мальдив, Мальт, Маршаллын арлууд, Микронез ^{*12} , Монако, Монтенегро, Науру, Палау, Самоа, Сан-Марино, Сан-Томе ба Принсип, Сейшелийн арлууд, Сент-Винсент ба Гренадин, Сент-Китс ба Невис*, Сент-Люси, Суринам, Тонга, Тувалу, Экваторын Гвиней
10.001-20.000	17	9	Бахрейн, Бутан, Габон, Гвиней-Биссау, Жибути, Зүүн Тимор, Катар, Куба, Лесото, Ливи, Маврикий, Македон, Свазиланд, Соломоны арлууд, Сомали*, Фижи, Эстони
20.001-40.000	33	33	Албани, Ангол, Армян, Болгар, Бостван, Гамби, Грек, Гүрж, Дани, Ирланд, Коморын арлууд*, Конго (БНКУ), Латви, Ливан, Литва, Мавритан, Молдав, Намиби, Норвеги, Серб, Словак, Словян, Солонгос (БНСАУ), Тринидад ба Тобаго, Туркменистан, Унгар, Уругвай, Финланд, Хорват, Швед, Швейцарь*, Шинэ Зеланд, Эритрей
40.001-60.000	18	9	Австри*, Доминиканы БНУ, Зимбабве, Йордан, Кувейт, Кыргызстан, Лаос, Никарагуа, Оман, Панама, Папуа-Шинэ Гвиней, Португали, Сингапур, Сьерра-Леоне, Төв Африкийн БНУ, Тунис, Чех, Ямаик

* Холбооны улсуудыг тэмдэглэв.

60.001-100.000	35	18	Азербайжан, Алжир, Балба, Беларус, Бельги*, Боливи, Бурунди, Гаити, Гана, Гватемала, Гвиней, Гондурас, Замби, Йемен, Израиль, Ирак*, Их Британи, Коста Рика, Кот-д'Ивуар, Либерии, Малави, Марокко, Мозамбик, Парагвай, Польш, Румын, Сальвадор, Сенегал, Сири, Судан*, Того, Уганда, Чад, Шри-Ланк
100.001-аас дээш	54	28	Австрали, АНУ*, Арабын НЭУ*, Аргентин*, Афганистан, Бангладеш, Бенин, БНХАУ, Босни Герцеговин*, Бразил*, Брукино Фасо, Венесуэл*, Вьетнам, Герман*, Египет, Индонези, Иран, Исланд, Испани, Итали, Казакстан, Камбож, Камерун, Канад*, Кени, Колумб, Конго (БНАКУ), Мадагаскар, Малайз*, Мексик*, Мьянмар*, Нигер, Нигерия*, Нидерланд, ОХУ*, Өмнөд Африк, Пакистан*, Перу, Руанда, Саудын Араб, Солонгос (БНСУ), Тажикистан, Тайланд, Танзани*, Турк, Узбекистан, Украин, Филиппин, Франц, Чили, Эквадор, Энэтхэг*, Этиоп*, Япон

2. ХОЛБООНЫ УЛСУУДЫН ПАРЛАМЕНТЫН ТАНХИМЫН ТОО

Судалгаанд хамрагдсан нийт 191 улсын 27 нь холбооны улс бөгөөд үүнээс хоёр танхимтай холбооны улс 20, нэг танхимтай холбооны улс 7 байна. Үүнд:

Хүснэгт 2. Холбооны улсуудын парламентын танхимын тоо

Холбооны улсуудын парламентын танхимын тоо	Улс орны тоо	Улс орнууд
2 танхимтай	20	Австрали, Австри, АНУ, Аргентин, Бельги, Босни Герцеговин, Бразил, Герман, Ирак, Канад, Малайз, Мексик, Мьянмар, Нигерия, ОХУ, Пакистан, Судан, Швейцарь, Энэтхэг, Этиоп
1 танхимтай	7	Арабын НЭУ, Венесуэл, Коморын арлууд, Микронез, Сент-Китс ба Невис, Сомали, Танзани

Хүснэгт 3. Дэлхийн улсуудын парламентын танхим, гишүүд, хүн амын

№	Улсын нэр	Танхимын тоо	Танхимын нэр	Гишүүний тоо ¹³⁰	Хүн амын тоо ¹³¹ (мянгаар)	Парламентын ¹³² 1 гишүүний төлөөлж буй хүн амын тоо
1	Австрали*	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	76 150	21.200	141.3
2	Австри*	2	Холбооны Зөвлөл Үндэсний Зөвлөл	62 183	8.300	45.4

¹³⁰Эх сурвалж: Дэлхийн улс орнуудын парламент. УИХ-ын Тамгын газрын Судалгааны төвөөс эрхлэн гаргасан. УБ., 2010 он.

¹³¹Эх сурвалж: Дэлхийн улс орнуудын парламент. УИХ-ын Тамгын газрын Судалгааны төвөөс эрхлэн гаргасан. УБ., 2010 он.

¹³²ТАЙЛБАР: Энд хоёр танхимтай парламентын хувьд доод танхимын гишүүдийн тоог баримталсан болно.

* Холбооны улсуудыг тэмдэглэв.

3	Азербайжан	1	Үндэсний Ассамблей	125	9.000	72.0
4	Албани	1	Парламент	140	3.200	22.9
5	Алжир	2	Үндэсний Зөвлөл Үндэсний Ардын Ассамблей	144 389	24.900	64.0
6	Ангол	1	Үндэсний Ассамблей	220	8.500	38.6
7	Андорра	1	Ерөнхий Зөвлөл	28	0.084	3.0
8	Антигуа ба Барбуда	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	17 19	0.085	4.5
9	АНУ*	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	100 435	309.400	711.3
10	Арабын НЭУ*	1	Холбооны Үндэсний Ассамблей	40	8.190	204.8
11	Аргентин*	2	Сенат Депутатуудын танхим	72 257	40.100	156.0
12	Армян	1	Үндэсний Ассамблей	131	3.000	22.9
13	Афганистан	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	102 250	28.300	113.2
14	Багамын арлууд	2	Сенат Ассамблейн танхим	16 41	0.342	8.3
15	Балба	1	Парламент	330	29.300	88.8
16	Бангладеш	1	Парламент	345	156.000	452.2
17	Барбадос	2	Сенат Ассамблейн танхим	21 30	0.284	9.5
18	Бахрейн	2	Зөвлөх Зөвлөл Төлөөлөгчдийн танхим	40 40	0.728	18.2
19	Беларус	2	Төрийн зөвлөл Төлөөлөгчдийн танхим	64 110	9.000	81.8
20	Белиз	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	13 32	0.307	9.6
21	Бельги*	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	71 150	10.800	72.0
22	Бенин	1	Үндэсний Ассамблей	83	8.800	106.0
23	БНХАУ	1	Бүх Хятадын Ардын Төлөөлөгчдийн Хурал	3000	1300.000	433.3
24	Болгар	1	Үндэсний Ассамблей	240	7.200	30.0
25	Боливи	2	Сенат Депутатуудын танхим	36 130	10.900	83.8
26	Босни Герцеговин*	2	Ардын танхим Төлөөлөгчдийн танхим	15 42	4.600	109.5
27	Бостван	1	Үндэсний Ассамблей	63	1.900	30.2
28	Бразил*	2	Холбооны Сенат Депутатуудын танхим	81 513	192.200	374.7
29	Брукино Фасо	1	Үндэсний Ассамблей	111	15.700	141.4
30	Бруней	1	Парламент	45	0.382	8.5
31	Бурунди	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	41 106	9.000	84.9

32	Бутан	2	Үндэсний Зөвлөл Үндэсний Ассамблей	25 55	0.672	12.2
33	Вануату	1	Үндэсний хурал	52	0.218	4.2
34	Венесуэл*	1	Үндэсний Ассамблей	167	26.800	160.5
35	Вьетнам	1	Үндэсний Ассамблей	493	85.800	174.0
36	Габон	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	102 120	1.500	12.5
37	Гайана	1	Үндэсний Ассамблей	70	0.174	2.5
38	Гаити	2	Сенат Депутатуудын танхим	30 99	9.000	90.9
39	Гамби	1	Үндэсний Ассамблей	53	1.700	32.1
40	Гана	1	Парламент	230	20.600	89.6
41	Гватемала	1	Конгресс	158	14.000	88.6
42	Гвиней	1	Үндэсний Ассамблей	114	10.900	95.6
43	Гвиней-Биссау	1	Үндэсний Ардын Ассамблей	102	1.600	15.7
44	Герман*	2	Бундесрат буюу Холбооны зөвлөл Бундестаг буюу Холбооны хурал	69 622	81.800	131.5
45	Гондурас	1	Үндэсний Конгресс	128	7.800	60.9
46	Грек	1	Парламент	300	11.200	37.3
47	Гренада	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	13 15	0.100	6.7
48	Гүрж	1	Парламент	150	4.600	30.7
49	Дани	1	Парламент	179	5.500	30.7
50	Доминик	1	Ассамблейн танхим (30)	30	0.072	2.4
51	Доминиканы БНУ	2	Сенат Депутатуудын танхим	32 183	10.000	54.6
52	Египет	2	Зөвлөх зөвлөл Ардын Хурал	264 454	77.400	170.5
53	Жибути	1	Үндэсний Ассамблей	65	0.864	13.3
54	Замби	1	Үндэсний Ассамблей	158	12.900	81.6
55	Зимбабве	2	Сенат Ассамблей	100 214	12.500	58.4
56	Зүүн Тимор	1	Үндэсний Парламент	58	1.100	19.0
57	Йемен	2	Зөвлөх Зөвлөл Төлөөлөгчдийн танхим	111 301	22.200	73.8
58	Израиль	1	Кнессет	120	7.200	60.0
59	Индонези	1	Ардын зөвлөлдөх хурал	560	229.000	408.9
60	Йордан	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	55 110	6.300	57.3
61	Ирак*	2	Төрийн зөвлөл Төлөөлөгчдийн танхим	133 325	32.000	98.5

¹³³Иракийн Төрийн зөвлөл одоогийн байдлаар бүрдээгүй байна.

62	Иран	1	Исламын Зөвлөх Хурал	290	67.000	231.0
63	Ирланд	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	60 166	4.500	27.1
64	Исланд	1	Парламент	63	31.700	503.2
65	Испани	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	264 350	46.000	131.4
66	Итали	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	322 350	60.400	172.6
67	Их Британи	2	Лордууд танхим Нийтийн танхим	733 650	62.000	95.4
68	Кабо-Верде	1	Үндэсний Ассамблей	72	0.506	7.0
69	Казакстан	2	Сенат Мажилис	47 107	16.100	150.5
70	Камбож	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	61 123	13.300	108.1
71	Камерун	1	Үндэсний Ассамблей	180	18.900	105.0
72	Канад*	2	Сенат Нийтийн танхим	105 308	34.100	110.7
73	Катар	1	Зөвлөх зөвлөл	45	0.840	18.7
74	Кени	1	Үндэсний Ассамблей	224	39.000	174.1
75	Кипр	1	Төлөөлөгчдийн танхим	80	0.798	10.0
76	Кирибати	1	Ассамблей	40	0.113	2.8
77	Колумб	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	102 166	45.300	272.9
78	Коморын арлууд*	1	Холбооны Ассамблей	33	0.798	24.2
79	Конго (БНАКУ)	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	108 500	68.700	137.4
80	Конго (БНКУ)	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	72 137	3.700	27.0
81	Коста Рика	1	Ассамблей	57	4.200	73.7
82	Кот-д Ивуар	1	Үндэсний Ассамблей	225	20.600	91.6
83	Куба	1	Ардын Засгийн Үндэсний Ассамблей	614	11.200	18.2
84	Кувейт	1	Үндэсний Ассамблей	65	3.500	53.8
85	Кыргызстан	1	Дээд Зөвлөл	120	5.400	45.0
86	Лаос	1	Үндэсний Ассамблей	115	6.800	59.1
87	Латви	1	Парламент	100	2.200	22.0
88	Лесото	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	33 120	2.100	17.5
89	Либериа	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	30 64	3.900	60.9
90	Ливан	1	Үндэсний Ассамблей	128	4.000	31.3
91	Ливи	1	Ардын конгресс	468	6.400	13.7
92	Литва	1	Парламент	141	3.300	23.4

93	Лихтенштейн	1	Диет	25	0.035	1.4
94	Люксембург	1	Төлөөлөгчдийн танхим	60	0.502	8.4
95	Маврикий	1	Үндэсний Ассамблей	72	1.300	18.1
96	Мавритан	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	56 95	3.300	34.7
97	Мадагаскар	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	33 160	20.600	128.8
98	Македон	1	Ассамблей	120	2.000	16.7
99	Малави	1	Сенат Үндэсний Ассамблей	80 193	15.000	77.7
100	Малайз*	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	70 222	28.300	127.5
101	Мали	1	Үндэсний Ассамблей	147	14.500	98.6
102	Мальдив		Ардын Хурал	77	0.396	5.1
103	Мальт	1	Төлөөлөгчдийн танхим	69	0.412	6.0
104	Марокко	2	Зөвлөхүүдийн танхим Төлөөлөгчдийн танхим	270 325	32.000	98.5
105	Маршаллын арлууд	1	Парламент	33	0.064	1.9
106	Мексик*	2	Сенаторын танхим Депутатуудын танхим	128 500	111.200	222.4
107	Микронез*	1	Конгресс	14	0.107	7.6
108	Мозамбик	1	Ассамблей	250	22.900	91.6
109	Молдав	1	Парламент	101	3.500	34.7
110	Монако	1	Үндэсний Зөвлөл	24	0.030	1.3
111	Монтенегро	1	Парламент	81	0.630	7.8
112	Мьянмар*	2	Дээд танхим Доод танхим	224 440	53.400	121.4
113	Намиби	2	Үндэсний Зөвлөл Үндэсний Ассамблей	26 78	2.100	26.9
114	Науру	1	Парламент	18	0.014	0.8
115	Нигер	1	Үндэсний Ассамблей	113	15.300	135.4
116	Нигерия*	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	109 360	154.700	429.7
117	Нидерланд	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	75 150	16.500	110.0
118	Никарагуа	1	Үндэсний Ассамблей	92	5.200	56.5
119	Норвеги	1	Парламент	169	4.900	29.0
120	Оман	2	Төрийн зөвлөл Зөвлөх зөвлөл	72 84	3.400	40.5
121	ОХУ*	2	Холбооны Хурал Төрийн Дум	178 450	147.400	327.6
122	Өмнөд Африк	2	Үндэсний зөвлөл Үндэсний Ассамблей	90 400	49.800	124.5

123	Пакистан*	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	100 342	166.500	486.8
124	Палау	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	13 16	0.021	1.3
125	Панама	1	Үндэсний Ассамблей	71	3.100	43.7
126	Папуа- Шинэ Гвиней	1	Үндэсний Парламент	109	6.000	55.0
127	Парагвай	2	Сенаторын танхим Депутатуудын танхим	45 80	6.900	86.3
128	Перу	1	Ассамблей	120	29.100	242.5
129	Польш	2	Сенат Сейм	100 460	38.000	82.6
130	Португали	1	Бүгд Найрамдах Ассамблей	230	11.300	49.1
131	Руанда	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	26 80	10.500	131.3
132	Румын	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	137 334	21.000	62.9
133	Сальвадор	1	Хууль тогтоох Ассамблей	84	7.100	84.5
134	Самоа	1	Үндэсний хурал	49	0.220	4.5
135	Сан-Марино	1	Ерөнхий Зөвлөл	60	0.031	0.5
136	Сан-Томе ба Принсип	1	Үндэсний Ассамблей	55	0.163	3.0
137	Саудын Араб	1	Зөвлөх зөвлөл	150	28.700	191.3
138	Свазиланд	2	Сенат Ассамблей	30 66	1.200	18.2
139	Сейшелийн арлууд	1	Үндэсний Ассамблей	34	0.084	2.5
140	Сенегал	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	100 150	13.700	91.3
141	Сент-Винсент ба Гренадин	1	Ассамблейн танхим	21	0.104	5.0
142	Сент-Китс ба Невис*	1	Үндэсний Ассамблей	15	0.049	3.3
143	Сент-Люси	2	Сенат Ассамблей	11 18	0.173	9.6
144	Серб	1	Үндэсний Ассамблей	250	7.300	29.2
145	Сингапур	1	Парламент	94	4.800	51.1
146	Сири	1	Ардын Хурал	250	21.900	87.6
147	Словак	1	Үндэсний Зөвлөл	150	5.300	35.3
148	Словян	2	Үндэсний Зөвлөл Үндэсний Ассамблей	40 90	2.000	22.2
149	Соломоны арлууд	1	Үндэсний Парламент	50	0.610	12.2
150	Солонгос (БНСАУ)	1	Ардын Их Хурал	687	22.600	32.9

151	Солонгос (БНСУ)	1	Үндэсний Ассамблей	299	48.900	163.5
152	Сомали*	1	Холбооны Парламент	550	9.100	16.5
153	Судан*	2	Төрийн зөвлөл Үндэсний Ассамблей	52 450	42.300	94.0
154	Суринам	1	Үндэсний Ассамблей	51	0.481	9.4
155	Сьерра-Леоне	1	Парламент	124	6.400	51.6
156	Тажикистан	2	Үндэсний Ассамблей Төлөөлөгчдийн танхим	34 63	7.300	115.9
157	Тайланд	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	150 480	60.600	126.3
158	Танзани*	1	Үндэсний Ассамблей	323	43.700	135.3
159	Того	1	Үндэсний Ассамблей	81	6.600	81.5
160	Тонга	1	Ассамблей	32	0.121	3.8
161	Төв Африкийн БНУ	1	Үндэсний Ассамблей	105	4.400	41.9
162	Тринидад ба Тобаго	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	31 42	1.200	28.6
163	Тувалу	1	Үндэсний Парламент	15	0.123	8.2
164	Тунис	2	Зөвлөхүүдийн танхим Төлөөлөгчдийн танхим	126 214	10.400	48.6
165	Турк	1	Үндэсний Их Хурал	550	72.500	131.8
166	Туркменистан	1	Межлис	125	4.800	38.4
167	Уганда	1	Парламент	327	32.400	99.1
168	Узбекистан	2	Сенат Хууль тогтоох танхим	100 120	28.100	234.2
169	Украйн	1	Парламент	450	45.900	102.0
170	Унгар	1	Үндэсний Ассамблей	386	10.000	25.9
171	Уругвай	2	Сенаторын танхим Төлөөлөгчдийн танхим	31 99	3.400	34.3
172	Фижи	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	32 71	0.945	13.3
173	Филиппин	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	24 250	88.510	354.0
174	Финланд	1	Парламент	200	5.400	27.0
175	Франц	2	Сенат Үндэсний Ассамблей	343 577	64.500	111.8
176	Хорват	1	Парламент	153	4.400	28.8
177	Чад	1	Үндэсний Ассамблей	155	10.300	66.5
178	Чех	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	81 200	10.400	52.0
179	Чили	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	38 120	17.000	141.7
180	Швед	1	Парламент	349	9.700	27.8

181	Швейцарь*	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	46 200	7.800	39.0
182	Шинэ Зеланд	1	Төлөөлөгчдийн танхим	120	4.200	35.0
183	Шри-Ланк	1	Үндэсний Ассамблей	225	21.300	94.7
184	Эквадор	1	Үндэсний Ассамблей	124	14.500	116.9
185	Экваторын Гвиней	1	Ардын төлөөлөгчийн танхим	100	0.676	6.8
186	Энэтхэг*	2	Муж улсуудын зөвлөл Ардын танхим	245 545	1170.000	2146.8
187	Эритрей	1	Үндэсний Ассамблей	150	5.600	37.3
188	Эстони	1	Парламент	101	1.300	12.9
189	Этиоп*	2	Ардын Төлөөлөгчдийн танхим Холбооны танхим	547 112	79.200	707.1
190	Ямаик	2	Сенат Төлөөлөгчдийн танхим	21 60	2.800	46.7
191	Япон	2	Зөвлөхүүдийн танхим Төлөөлөгчдийн танхим	242 480	127.000	264.6